

ÇEVİRİMİÇİ FORUMLARDAKİ GÖRÜŞLERİ TEMELİNDE MEB TARAFINDAN YURTDIŞINDA GÖREVLENDİRİLEN ÖĞRETMENLERİN YAŞADIĞI SORUNLAR

Prof. Dr. Erdal TOPRAKÇI

Ege Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

ORCID: 0000-0001-9552-9094

Aysel KOCAKAYA

MEB

ORCID: 0000-0003-4679-1090

Özet

Bu araştırmanın amacı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yurtdışına gönderilen öğretmenlerin sorunlarını ortaya koymak ve uygulama içindekilere (ilgili kurum, çalışanlar, yurtdışına gidecekler vb.) ve araştırmacılara (daha nitelikli uygulamaların biçimlenebilmesi için ileri araştırmalar) konu ile ilgili önerilerde bulunmaktır. Araştırmada nitel araştırma temelinde doküman incelemesi yönteminden yararlanılmıştır. Çalışma dokümanları; 03.01.2022-20.02.2022 tarihleri arasında çevrimiçi ortamda yer alan Memurlar.net, MEB Personel, Eğitimhane ve Ekşisözlük gibi kamuya açık forumlarda yer alan “yurtdışına gönderilen öğretmenlerin sorunları” ile ilgili gönderilerdir. Çalışma dokümanları belirlenirken araştırma konusu ile ilgili görüşlerin yoğun olduğu dokümanlar (çevrimiçi ortamlar) tercih edilmiştir. Buna göre bu dört ortamda toplam 58 kadar görüş bulunmuş, bunların 8 kadarı hakaret, küfür vb gibi çeşitli olumsuz durumlar içerenler ayıklanmış ve 50 kadar görüş dikkate alınmıştır. Veriler içerik analizi ile incelenmiştir. Araştırmanı sonuçlarına göre; öğretmenlerin sorunları “örgütsel sorunlar ve kişisel sorunlar” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Örgütsel sorunlar; yurt dışı öğretmenlerin hakları, ekonomi durum, yetkililerin ilgisizliği, bakanlıklar arası uygulama farklarıdır. Kişisel sorunlar ise yurt dışı öğretmenlerin gittikleri ülkeye uyumu ile ilgilidir. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak bu sorunların üstesinde gelebilmek adına MEB’in yurtdışı alt birimi ile ilgili düzenlemeler yapması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: MEB, Öğretmen, Yurt dışı görevlendirme, Öğretmen sorunları

PROBLEMS EXPERIENCED BY TEACHERS ASSIGNED ABROAD BY THE MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION BASED ON THEIR OPINIONS IN ONLINE FORUMS

Abstract

The aim of this research is to reveal the problems of the teachers sent abroad by the Ministry of National Education and to make suggestions to the practitioners (related institution, employees, those who will go abroad, etc.) and researchers (advanced research to shape more qualified practices). In the research, document analysis method was used on the basis of qualitative research. Working documents are the posts about “problems of teachers sent abroad” in public forums such as Memurlar.net, MEB Personel, Eğitimhane and Ekşisözlük, which are available online between 03.01.2022 and 20.02.2022. While determining the working documents, documents (online forums) with intense opinions about the research topic were preferred. Accordingly, a total of 58 opinions were found in these four forums, 8 of them were excluded, because they contain various negative situations such as insults, swearing, etc. and 50 opinions were taken into account.

Önerilen atıf

Toprakçı, E. & Kocakaya, A. (2022) Çevrimiçi forumlardaki görüşleri temelinde MEB tarafından yurtdışında görevlendirilen öğretmenlerin yaşadığı sorunlar (Problems experienced by teachers assigned abroad by the Ministry of National Education based on their opinions in online forums), 10th International Conference on Social Sciences & Humanities July 18-19, 2022 / Sivas, Turkey (The Proceedings Book), 607-618. Online: https://www.ispecongress.org/files/ugd/d0a9b7_2d5bc3ca85e642dba1c512d08cb25b8c.pdf Other:

<https://www.erdaltoprakci.com.tr/wp-content/uploads/2022/08/erdal-aysel.pdf>

The data were analyzed by content analysis. According to the results of the research; Teachers' problems are divided into two as "organizational problems and personal problems". organizational problems; The rights of the teachers sent abroad, the economic situation, the indifference of the authorities, the application differences between the ministries. Personal problems are related to the adaptation of teachers sent abroad to the country they go to. Based on the results of the research, it can be suggested that the Ministry of National Education should make arrangements for the subunit abroad in order to overcome these problems.

Keywords: Ministry of national education, teacher, assignment abroad, teacher problems

GİRİŞ

Bireyler varlıklarını sürdürebilmek için diğer insanların desteğine ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyaç başta ilkel bir topluluğu zaman içinde de toplumu meydana getirir. Dewey (2008) toplumu, “ortak coğrafya üzerinde, ortak amaçlar ve hedeflere ulaşmak için ortak ruhla çalışarak bir arada duran ve birbirine tutunan insanlar toplamı” şeklinde tanımlamaktadır. Toprakçı (2008) toplumsal yapı içerisinde bireylerin; aile, din, siyaset, hukuk, ekonomi, eğlence, sağlık, ulaşım, iletişim, güvenlik gibi ihtiyaçları temelinde yine aynı isimlerde kurumlar oluşturup bunlarda yer aldığını belirtmektedir. Birçok kurum gibi toplumsal varlığın devamını amaç edinen eğitim kurumu toplumsallaştırma görevini yerine getirmekte ve toplumun geleceğini şekillendirmektedir. Aynı dünya üzerinde yaşayan toplumların birbirleri ile yaşamak/olmak zorundalığı etkileşimi zorunlu kılmakta bu da bireylerin toplumlar arası hareketliliğini doğurmaktadır. Çok olumsuz koşullarda da, örneğin insanların yaşadıkları savaş, yokluk, kıtlık, açlık gibi birçok nedenle bulundukları yerlerden ayrılarak kendilerine ve ailelerine daha iyi fırsatlar sağlayan yerlere göç etmeleri (Toprakçı ve Yazıcı, 2021) gerçekleşebilen bu hareketlilik ülkeler arası antlaşmalarla çok daha olumlu koşullarda da gerçekleşebilmektedir. Bu hareketliliğin sorunlar doğurması doğaldır (Akalin, 2004; Küçük, 2006; Karababa ve Karagül, 2014). Hangi tür gerçekleşirse gerçekleşsin bu hareketlilik açısından toplumsal yapıların içindeki eğitim kurumları özellikle önemlidir. Toprakçı (2016) formal eğitimi; bireyin davranış, zihin ve duygusunda başta kendisi sonra içinde bulunduğu toplum ve onun da içinde bulunduğu uluslararası toplumu (evrenseli) mutlu edecek oluşum ve dönüşümleri yapmak olarak tanımlayarak eğitimi toplumsalın da ötesine taşımaktadır. Buna göre uluslar/toplumlar üzerinde yaşadıkları dünyayı sürdürülebilir kılmak için eğitimle birlikte hareket edebilirler.

Aralarında antlaşmalar yapan toplumların bireyleri bir toplumdan bir başka topluma çeşitli amaçlar için gider/gönderilir. Bu bireylerin ihtiyaçları, iş ve işlemleri hem içinden geldiği hem de yeni dâhil olduğu toplumca yerine getirilmeye çalışılır. Bu ihtiyaçlardan biri de eğitimidir ve bunun için söz konusu topluma/ülkeye öğretmen gönderilir. Yurt dışında öğretmen görevlendirmesinin temelinde, yurt dışında bulunan vatandaşların dâhil oldukları topluma uyumları ve içinden geldikleri topluma da yabancılaşmamaları için dil (Şen, 2020), toplumsal, siyasal, kültürel açılardan eğitilmesi amacı bulunmaktadır. Bu amaç kapsamında yurt dışındaki bireylerin eğitimi için uluslararası antlaşmalara göre öğretmen görevlendirmeleri yapılmaktadır. Türkiye de sınırlarının dışında bulunan vatandaşları için çeşitli alanların yanında öğretmen görevlendirmeleri de yapmaktadır.

Yurt dışında görevlendirmeler, sürekli ve geçici olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır (Resmi Gazete, 1983). Yurt dışında görevlendirilen öğretmenler geçici görevlendirme kapsamında gönderilmektedir.

Öğretim üyesi, öğretim görevlisi, okutman, öğretmen ve din görevlisi olarak yurt dışına gönderilecek personelin unvanı, nitelikleri, seçimleri, görev yerleri ve süreleri, izinleri yurt dışındaki görevlerinin sona erdirilmesi ve diğer hususlara ilişkin esas ve usuller 03 Temmuz 2003 tarih ve 25157 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 5/6/2003 tarih ve 2003/5753 sayılı "Bakanlıklar Arası Ortak Kültür Komisyonun Çalışma Esas ve Usulleri ile Bu Komisyon Tarafından Yurt Dışında Görevlendirilecek Personelin Nitelikleri ile Hak ve Yükümlülüklerinin Belirlenmesine İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı" ile düzenlenmektedir (MEB, 2003). Aynı Karar ile öğretmenlerin geçici görevlendirmelerinin, Dışişleri Bakanlığı koordinatörlüğünde Milli Eğitim, Maliye ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığının yetkili temsilcilerinden oluşan Bakanlıklar Arası Ortak Kültür Komisyonu tarafından yapılacağı ayrıca Diyanet İşleri Başkanlığı yetkili temsilcisinin de din görevlileri ile ilgili iş ve işlemlerde Komisyona dâhil olabileceği belirtilmektedir. Yurt dışına görevlendirilen öğretmenler, Türkiye'deki mevzuat ve görevlendirildikleri ülkenin Türkiye ile ikili anlaşmaları çerçevesinde çalışmalarını yürütmektedirler.

Yurt dışında öğretmen görevlendirmelerinin temel amacı; yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarımız ve soydaşlarımızın kültürel bağlarının korunması ve güçlendirilmesi, dini yönden eğitilmeleri, Türk kültürünün tanıtılması ve Türk Dilinin öğretilmesidir. Bu göreve talip olan öğretmenler (Karasu, 2018) için "Yurt Dışında Görevlendirilecek Öğretmenleri Seçme Sınavı" düzenlenmektedir (MEB, 2019). Öğretmenler, yurt dışı görevlendirmeleri için Mesleki Yeterlik Sınavı ve Temsil Yeteneği Sınavı olmak üzere 2 aşamalı sınava tabi tutulmaktadır. Bu sınava başvuran bir öğretmenin; biçim ve içeriği her yıl güncellenen Yurt Dışında Görevlendirilecek Öğretmenleri Seçme Sınavı Başvuru Kılavuzunda yer alan başvuru şartlarını taşıması, buna ek olarak Türkçe, sosyal bilimler, mesleki bilgi ve genel kültür konularını içeren mesleki yeterlilik sınavından 100 (yüz) tam puan üzerinden 60 (altmış) ve üzeri puan alması gerekmektedir. Alınan en yüksek puandan başlanarak puan üstünlüğüne göre kılavuzda belirtilen ülke grupları kontenjanının iki katı kadar aday, temsil yeteneği sınavına girmeye hak kazanmaktadır. Temsil yeteneği sınavı sözlü olarak yapılmakta; adayın Türk Dili, Türk Tarihi, Genel Kültür bilgisine ve temsil kabiliyeti ile tutum ve davranışlarına bakılarak not verilmekte, 70 (yetmiş) puan baraj olarak kabul edilmektedir. Temsil yeteneği sınavından barajı geçen adaylar, mesleki yeterlik sınavı ve temsil yeteneği sınavlarının aritmetik ortalaması alınmak suretiyle ülke grubu ve alanlara dikkat edilerek yurt dışında görevlendirilmektedirler (MEB, 2022).

Türkiye sınırları dışındaki Türk vatandaşlarına Türk kültürünün tanıtılması, ülke dışında yaygınlaştırılması ve aktarımı görevi üstlenen öğretmenler eğitim- öğretim görevlerinin yanı sıra adeta bir kültür elçisi olarak görülmektedirler. Nitekim Türk Kültürünü benimsemiş ve Türkçeyi iyi kullanan öğretmenler görevlendirilmekte ve öğretmenlerden yurt dışındaki tutum ve davranışlarına özen göstermeleri, hal ve hareketleri ile örnek teşkil etmeleri beklenmektedir. Görevlendirilen öğretmenler, beklentinin karşılanabilmesi için görev öncesi uyum seminerine alınmakta; seminer kapsamında göreve gidişte, görev esnasında ve görevden dönüşte yapılması gereken iş ve işlemlerle ilgili bilgi sahibi olmaları sağlanmaktadır (MEB, 2019). Buna rağmen, görevlendirme süreci boyunca öğretmenler bazı sorunlar ile karşılaşabilmektedir. Alanyazın incelendiğinde yurt dışında görevlendirilen öğretmenlerin yaşadığı sorunlara ilişkin bazı araştırmaların yapıldığı görülmüştür. Bunlardan biri Cevahir (2013) tarafından Almanya özelinde yapılan görevlendirme öğretmenlerin yaşadığı sorunlara ilişkin bir tez çalışması, diğeri Tarhan ve Peker (2008) tarafından yapılan MEB yurtdışı teşkilatında görevli eğitim müşavirleri, ataşeleri ve atase yardımcılarının karşılaştıkları sorunlara yönelik bir araştırma, bir diğeri ise Akman'ın (2017) MEB Yurtdışı Teşkilatında Görev Yapan Öğretmenlerin Sorunları isimli araştırmasıdır. İncelendiği kadarıyla zaten sınırlı sayıda olan bu araştırmalarda yurtdışında görevlendirilen öğretmenlerin sorunları çevrimiçi ortamdaki görüşleri temelinde incelenmemiştir.

Bu itibarla bu araştırmayla çevrim içi ortamdaki görüşlerin daha içten ve samimi olabileceği düşüncesi temelinde alana katkı getirici tespitler yapılabileceği varsayılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, sanal ortamdaki yazılı veriler temelinde nitel desende doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi araştırılması hedeflenen kavram veya olguların, konu hakkında bilgi içeren yazılı belgelerden elde edilen verilerle incelenmesini ifade etmektedir. Bu yöntemin uygulanması; dokümanlara ulaşma, dokümanların orijinallliğini kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve kullanma (Yıldırım ve Şimşek, 2021) şeklinde beş aşamadan oluşmaktadır. Araştırma problemine uygun olarak sanal ortamdaki yazılı içerikler doküman incelenmesine uygun kaynaklar olarak görülmüş ve doküman incelemesinin aşamalarına göre analiz edilmiştir.

Araştırmanın Çalışma Dokümanı/Materyali

Çalışma dokümanları; 03.01.2022- 20.02.2022 tarihleri arasında çevrimiçi ortamda yer alan Memurlar.net, MEB Personel, Eğitimhane ve Ekşisözlük gibi kamuya açık forumlarda yer alan “yurtdışına gönderilen öğretmenlerin sorunları” ile ilgili gönderilerdir. Çalışma dokümanları belirlenirken araştırma konusu ile ilgili görüşlerin yoğun olduğu dokümanlara (çevrimiçi ortamlar) tercih edilmiştir. Çalışma dokümanlarının çevrimiçi adresleri belli bir ortamdan alınması ve halen var olması (yayından kaldırılma olasılığı hesap edilerek aynı zamanda söz konusu linklerden araştırmacının bilgisayarına ekran görüntüsü olarak kaydedilmiş olması) dokümanların güvenilirliğine katkı sağlamaktadır. Ayrıca yaşanan sorunların hiçbir baskı altında hissetmeksizin rahatlıkla ve içtenlikle MEB’den bağımsız olarak paylaşıldığı internet sayfalarından toplanması ise bu araştırmanın güvenilirliğini zenginleştirmektedir. Çalışma dokümanını oluşturan yurt dışı görevlendirme ile ilgili yaşanan sorunları içeren öğretmen görüşlerinin deneyimlenmiş olması da söz konusu görüşlerin (araştırmanın) geçerliliğini desteklemektedir.

Verilerin Toplanması ve Analiz

Veriler yukarıda değinilen internet forumlarında sunulan görüşlerden oluşmaktadır. İnternet forumlarında paylaşılan görüşlerin tamamı taranmış, yurt dışında görevlendirme ile ilgili yaşanan sorunlar üzerine paylaşılan tüm görüşler doküman olarak toplanmıştır. Sunulan görüşlerden siyasi, hakaret içerikli ve konu dışı olanlar araştırmaya dahil edilmemiştir. Toplam 58 görüşten 8’i elenmiş, 50’si incelemeye alınmıştır.

Veriler içerik analiz tekniği ile çözümlenmiştir. İçerik analizi; toplanan verilerin derinlemesine analiz edilerek, tümevarım anlayışı ile önceden belirgin olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Öğretmenlerin sorun teşkil edebilecek kelimeleri ve cümlelerinin kod, kategori ve temalara dönüşümü gerçekleştirilmiştir. Buna göre; içerik analizi doğrultusunda öğretmenlerin sorun teşkil edebilecek kelimeleri ve cümleleri kodlanmıştır. Sonra kodlardan kategorilere ve kategorilerden de temalara ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlar ifadelerden yapılan alıntılarla da desteklenerek sunulmuştur. Örneğin; bir kod oluşumuna şöyle bir örnek verilebilir: “Yurtdışındaki memurlar arasında da denge sağlanmalıdır. Dış işlerine, iç işlerine bağlı personelimiz ile ortak kültür komisyonuna bağlı biz öğretmenler arasında özlük ve maaş açısından uçurumlar var...”(K4) görüşü/ifadesinden “Öğretmen ve Diğer Kurum Personeli Arasındaki Dengesizlik” kodu oluşmuştur. Kategori oluşumuna bir örnek şöyle verilebilir: “Hizmet puanlamasındaki yetersizlik” ve “Sağlık işlemleri ve giderlerinin fazla olması” kodları hizmet puanı ve sağlık giderleri karşılanması gereken hak kalemleri olması itibarıyla “Yurt Dışı Öğretmenlerin Hakları” kategorisi oluşmuştur.

En sonra da örneğin “Yetkililerin İlgisizliği” ve “Ekonomik koşullar” öğretmenlerin dahil oldukları kurum/örgüt ile ilgili olduğundan Örgütsel sorunlar” teması şekillenmiştir. Bulgular açıklanırken doğrudan alıntılara yer vermek suretiyle desteklenmiş ve görüşler K1, K2 vb. şeklinde gösterilmiştir.

BULGULAR

Öğretmenlerin sorunları, “*örgütsel sorunlar* ve *kişisel sorunlar*” olmak üzere iki tema altında şekillenmiştir. Bu temalara ait kategori ve kodlara aşağıda değinilmiştir.

Yurtdışında görev yapan öğretmenlerin yaşadığı örgütsel (kurumları ile ilgili) sorunlar:

Öğretmenlerin yaşadığı örgütsel sorunlar öğretmenlerin hakları, ekonomik durum, yetkililerin ilgisizliği, bakanlıklar arası uygulama farklılıkları olarak dört kategori içeriğine sahiptir. Bu kategorilere ait kodlar ve görüşleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi öğretmenlerin en çok öğretmenler ve yurt dışına gönderilen diğer kurum personeli arasındaki dengesizlikten doğan yurt dışı öğretmen hakları ile ilgili sorunlar yaşadığı görülmektedir. Katılımcılardan birinin;

“...Devlet imamların rahatları için camilere yazı üstüne yazı gönderirler, “Ücretsiz lojman tahsis edilecektir, gereken neyse yapılacaktır.” diye. Biz zaten az olan maaşı kiraya, sigortaya, ulaşımaya yatırırız ama imamlar ne kira öder ne ısınma gideri. Diğer personelin de rahatları ve maaşları yerinde, olan bize oluyor.” (K28)

İfadesi ile başka bir katılımcının;

“Gerçekten yurt dışı öğretmen ülkenin tanıtım yüzü bir anlamda konu mankenidir. Diğer yurtdışı görevlilere tanınan tüm haklardan ve mali imkânlardan yararlanması devlet büyüklerinin de prestijini artıracaktır. Zor şartlarda yaşayan ve sıkıntı çeken bir öğretmenin devletimizi de küçük düşürücü etkiler vardır...” (K21)

şeklindeki ifadesinden de anlaşılabilceği gibi öğretmenlerin en çok öğretmenler ve yurt dışına gönderilen diğer kurum personeli arasındaki dengesizlikten doğan yurt dışı öğretmen hakları ile ilgili sorunlar yaşadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 1: Yurtdışında Görevlendirilen Öğretmenlerin Yaşadığı Örgütsel Sorunlar

Tema	Kategori	Kodlar	Katılımcılar/Görüşler
Örgütsel Sorunlar	Öğretmenlerin Hakları	Öğretmen ve diğer kurum personeli arasındaki dengesizlik	K4, K13, K18, K20, K21, K24, K28, K49, K39, K40, K41
		Hizmet puanlamasındaki yetersizlik	K6, K17, K50
		Sağlık işlemleri ve giderlerinin fazla olması	K1, K26, K47
		Ülkeye geri dönüşte atama sorunu	K2, K5, K50
		İzin sürelerinin yetersiz olması	K9, K27
		Yurt dışı görevi esnasında yer değiştirme yapılamaması	K12, K35
		Vergi muafiyetinin olmaması	K10, K36
		Yurt dışı görevlendirmenin geçici olması	K33
	Ekonomik koşullar	Geçim sıkıntısı yaşanması	K29, K44, K28, K18, K3, K16, K42, K43, K19, K7, K44
		Yurda geliş gidişlerde sıra bileti uygulamasının olmaması	K27, K11, K24, K14, K13, K42, K45, K46
		Maaşların düzensiz ödenmesi	K25, K37, K38
	Bakanlıklar Arası Uygulama Farklılıkları	Pasaport haklarında oluşturduğu tutarsızlık	K22, K36, K49, K8
		Bağlı olunan bakanlık karmaşası	K34, K8
		İzin haklarında oluşturduğu karmaşa	K8
	Yetkililerin İlgisizliği	Yetkililerin sorunları görmezden gelmesi	K20, K23, K31, K48, K4

Öğretmen hakları kapsamında belirtilen sorunlardan bir başkası ise “Hizmet puanlamasındaki yetersizliktir”. Bu soruna ilişkin bir katılımcı;

“Yurtdışında görevlendirilen öğretmenlerin kadroları illere alınmakta. Böyle olunca genellikle öğretmenler 1. bölgelerde görev yapıyor kabul edilmekte ve her yıla 10 puan verilmekte. Yurda döndüğünde de puanı az olduğundan ya istediği yere atanamamakta ya da taşraya atanmaktadır.” (K50)

ifadesi ile dile getirirken, başka bir katılımcı ise;

“İl emrinde olan yurtdışı öğretmenlerinin kahir ekseriyeti 10 puan almaktadır. Bu puan durumunda iyileştirilmeye gidilmeli diye düşünüyorum.” (K6)

şeklindeki ifadesi ile yurt dışı görevde iken öğretmene verilen yıllık hizmet puanının yetersiz olduğunu belirtmektedir.

Öğretmen hakları kapsamında bir diğer sorun olan sağlık işlemleri ve giderlerinin fazla olması ile ilgili iki katılımcı sorunlarını şu şekilde dile getirmişlerdir:

“...Sağlık işlemlerinde sağlık kurumunun herhangi bir mührü eksik olduğunda harcamaların geri alınması olmuyor ve evraklar geri gönderiliyor. Tekrar mühür yaptırmaya sağlık kurumuna gittiğinizde sağlık kurumunun doktoru ve personeli bu işe anlam veremeyip size bir başka gözle bakıyor.” (K26)

“İlgili mevzuatta, sağlık giderleri kurumlarınca karşılanır diyor. Bu hem oldukça meşakkatli bürokrasi gerektiriyor hem de Türkiye şartlarıyla bir olmayan sağlık giderlerinin komik ücretlerle karşılanması sonucunu doğuruyor. Söz gelimi, Türkiye’de karşılığı 60 lira olan bir tedavinin ve ilaçlarının, Avrupa ülkesinde 300 avro olabiliyor...” (K47)

Tablo 1’de görüldüğü öğretmenlerin, ikinci sırada ise en çok geçim sıkıntısından doğan ekonomik sorunlar yaşadığı ortaya çıkmıştır. Katılımcılardan birinin;

“Kira giderleri, pek çok ülkede altından kalkılamayacak kadar önemli bir yekûn tutmaktadır. Bazı ülkelerin kiralari neredeyse alına maaşların yarısını bulmakta. Kuzey Kıbrıs dışında hiçbir ülkede personele kira yardımı yapılmamaktadır. Dolayısıyla öğretmenler ekonomik olarak oldukça zorlanmaktadırlar.” (K43)

ifadesi ile başka bir katılımcının;

“...Aldığınız maaş yetmediği gibi Türkiye’deki maaşlarınızdan Euro yapıp borçlarınızı ödersiniz. Bir yılın sonunda dönen çok sayıda arkadaşımız oldu.” (K16)

şeklindeki ifadesinden de anlaşılabilirliği gibi öğretmenler ikinci sırada en çok geçim sıkıntısı yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Ekonomik koşullar kapsamında belirtilen bir diğer sorun “Yurda geliş gidişlerde sıra bileti uygulamasının olmamasıdır”. Bunu iki katılımcı şu şekilde dile getirmektedir:

“Dış işlerinde uygulanan sıra bileti uygulaması öğretmenlere de uygulanmalıdır.” (K11)

“Ayrıca sıra bileti uygulaması ile dış işleri- askeriye mensuplarına gidiş dönüş uçak biletleri devlet tarafından ücretsiz olarak verilmektedir. Bu durumdan öğretmenler yararlanamamaktadır.” (K24)

Yapılan incelemede “sıra bileti” şeklinde bir kavrama/ifadeye resmi belgelerde rastlanmamıştır. Ancak anlaşıldığı kadarıyla, öğretmenler yurtdışında görevlendirilenlerin gerek bireysel (düğün, yakın ölümü vb.) ulusal ve dini (bayramlar) önemli günlerde aileleri ile birlikte yurda gelme ve dönme masraflarını kastetmektedirler.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin dördüncü sırada en çok yaşadığı sorun yetkililerin sorunları görmezden gelmesinden kaynaklanan yetkililerin ilgisizliği sorunudur. Katılımcılardan birinin;

“Bulundukları ülkelerde çeşitli sorunlar yaşayanlar bu sorunlarda konsoloslukların yardımcı olmadığından şikayet etmektedirler. Kendilerini yabancı bir ülkede bir başına gören öğretmenlerimizin olması kabul edilemez. Pek çok ülkede eğitim müşavirlikleri yıllardır boş. Öğretmenler elçiliklerde muhatap bulamamaktan şikâyetçi. Müşavir vekilleri ya kendi işlerinin yoğunluğundan vekilliklerini aldıkları görevi yerine getiremiyorlar ya da konulara tam hakim olamadıklarından çaresiz kalmaktalar.” (K48)

ifadesi ile başka bir katılımcının;

“...Yurtdışındaki amirler sorunları ya çözemiyor. Ya da sorunsuz bir izlenim bırakmak için görmemezlikten geliyor. Elini taşın altına koymuyor. Ya da ellerinden gelen budur.” (K20)

şeklindeki ifadesinden yurt dışında görev yapan yetkililerin öğretmenlerin karşılaştığı sorunlara yaklaşımı ile ilgili yardımcı olmadıklarından ve sorunları görmezden geldiklerinden şikâyet ettikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin beşinci sırada en çok yaşadığı sorun bakanlıklar arası uygulama farklılıklarının neden olduğu öğretmenlerin “pasaport haklarında oluşturduğu tutarsızlıktır”. Katılımcılardan birinin;

“Dışişleri personeli diplomatik pasaport kullanırken bize 'siz MEB mensubusunuz' denerek hizmet pasaportu veriliyor. Bizlerle ilgili yönetmelik çıkarılması, özlük haklarımızın net bir şekilde belirlenmesi gerekiyor.” (K8)

ifadesi ile başka bir katılımcının;

“Temsil yeteneği önemli olduğuna göre yurtdışındaki öğretmenler konsolosluk görevlisi olarak kabul edilerek diplomatik pasaport verilmelidir.” (K22)

şeklindeki ifadesinden öğretmenlerin pasaport haklarında sorun yaşadıkları öğretmen ifadelerinden anlaşılmaktadır.

2- Yurtdışında görev yapan öğretmenlerin yaşadığı kişisel sorunlar:

Öğretmenlerin yaşadığı kişisel sorunlar uyum ile ilgili sorunlar olarak bir kategori içeriğine sahiptir. Bu kategoriye ait kodlar ve görüşleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 2: Yurtdışında Görevlendirilen Öğretmenlerin Yaşadığı Kişisel Sorunlar

Tema	Kategori	Kodlar	Katılımcılar
Öğretmenlerin Yaşadığı Kişisel Sorunlar	Uyum ile ilgili	Aidiyet sorunundan kaynaklı	K15, K29
		Yabancı dil yetersizliğinden kaynaklı	K29, K30

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmenlerin aidiyet sorunundan kaynaklı ve yabancı dil yetersizliğinden kaynaklı uyum sorunları yaşaması eşit şekilde dağılım göstermektedir. Her iki kod kapsamında sorun yaşayan katılımcılardan K29 bu durumu şöyle belirtmiştir:

“Öyle gözüktüğü kadar kolay değildir. Gittiğiniz bölgeye bağlı olarak bildiğiniz İngilizce de yetmiyor, yerel dile hakim olmak gerekiyor... Mesela sıfırdan bir hayata başlamak ve beş yıl boyunca ailemden ayrılmak benim için oldukça zor. Arap ülkeleri de var bu arada başvurular arasında buralarda yaşamayı göze alabilenler tercih edebilir...” (K29)

Diğer bir örnek, yabancı dil yetersizliğinden sorun yaşayan K30, bu durumu şöyle ifade etmiştir:

“...Cenevre’ye ve Lozan’a, Almanca bilen bir öğretmende İtalyan Kantonuna (Locarno) gidiyor. Haliyle o öğretmenler orada yalnız kalıyorlar. Bir de her yerde Almanca konuşulmuyor. Adamların tam 4 tane resmi dili var. Anlaşmakta zorlanılıyor. Fransızlar Almanca konuşmak istemiyorlar. Cenevre’de Lozan’da çok zorlandım mesela.” (K30)

İfadelerden yola çıkarak, yurt dışında görevlendirilen öğretmenlerin kişisel sorunlar yaşadığı anlaşılmaktadır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçlarına ve sonuçların daha önce yapılan araştırma sonuçları ile karşılaştırması yapılarak tartışmaya yer verilmiştir. İlgili araştırma sonucu ve tartışma paragrafından sonra uygulayıcılar açısından öneriler getirilmiştir. Ancak araştırmacılar için son paragrafta toplu olarak öneride bulunulmuştur.

Çevrimiçi forumlarda paylaştıkları görüşleri itibariyle, yurt dışına MEB tarafından gönderilen/görevlendirilen öğretmenlerin yaşadığı sorunlar MEB’den (örgütsel sorunlar) kaynaklanmaktadır. Buna göre MEB öğretmenlerin haklarını yeterince vermemek, ekonomik katkıları düşük tutmak, yurtdışına personel gönderen diğer bakanlık uygulamalarından geride kalmak ve yetkililerinin ilgisizliği şeklinde yapıp ettikleriyle yurtdışına giden öğretmenlerin sorunlar yaşamasına yol açmaktadır.

Öğretmenlerin hakları ile ilgili sorunlar; öğretmen ve diğer kurum personeli arasındaki dengesizlik, hizmet puanlamasındaki yetersizlik, sağlık işlemleri ve giderlerinin fazla olması, ülkeye geri dönüşte atama sorunu, izin sürelerinin yetersiz olması, yurt dışı görevi esnasında yer değiştirme yapılamaması, vergi muafiyetinin olmaması, yurt dışı görevlendirmenin geçici olması şeklindedir. Öğretmenlerin en çok yaşadığı sorun, yurt dışı personel hakları ile ilgili yurt dışına gönderilen öğretmen ve diğer kurum personeli arasındaki dengesizliktir. Bu dengesizlikten kasıt; geçici ya da sürekli görevle yurt dışına gönderilen personelin yasal düzenlemeler ile aynı hak ve imkânlardan faydalanamıyor olmasıdır.

Alanyazında bu sorunlara benzer tespitlere rastlanmıştır. Akman'a (2017) göre, Türkiye'ye fatura edilen sağlık ödemelerinin gecikmesi ve Türkiye'nin sağlık masraflarının tamamını karşılamaması önemli sorunlardandır. Cevahir'in (2013) yaptığı bir araştırmada ise kurumsal sorunlar başlığı altında öğretmenlerin sağlık sigortası sorunu yaşamalarına yönelik fikir birliği içinde olduğu anlaşılmıştır. Yine aynı araştırmada ülkeye geri dönüşte atama sorunu ile ilgili olarak yurt içinde göreve başlama konusu, iyileştirilmesi gereken konu olarak belirlenmiştir. Bu sorunların yanı sıra bu çalışmada öğretmenlerin izin sürelerinin yetersiz olması, yurt dışı görevi esnasında yer değiştirme yapamaması, vergi muafiyetine sahip olmaması ve yurt dışı görevinin geçici olması gibi konularda da sorun yaşandığı sonucu çıkmıştır. Görev yaptıkları bölge, şartlar, imkânsızlıklar göz önünde bulundurulduğunda, yurt dışı göreve giden öğretmenlere, görev süresi boyunca yıllık hizmet puanı olarak yalnızca 10 puan verilmesinin yetersiz olduğu öğretmen ifadelerinden anlaşılmaktadır. Nitekim bazı öğretmenler toplam ders saatini tamamlamak üzere farklı bölgelerde bulunan birden fazla okula gitmek zorunda kalmaktadır. Bu sorunların üstesinden gelebilmek adına MEB'in yurtdışı alt birimi ile ilgili düzenlemeler yapması önerilebilir. Ayrıca yurt dışı öğretmenler ve diğer kurum personeli arasında adaleti sağlayacak şekilde imkânların iyileştirilmesi ve personel haklarının örgütsel bir sorun olmaması adına öğretmenlerin hak kaybı yaşamaması için düzenlemeler yapılması önerilebilir.

Öğretmenlerin ekonomik sorunlar yaşaması ikinci sırada gelmektedir. Bu sorun ise katılımcı ifadelerinden anlaşıldığı üzere en çok geçim sıkıntısı şeklinde ortaya çıkmaktadır. Öğretmenler yurt dışına ilk gidişte ev bulma, kira ödeme ve eşya bulma konularında verilen avansın yetmediğini, yeni bir hayata borç içinde başladıklarını, maaşların düzensiz ödendiğinden şikâyet etmişlerdir. Cevahir'in (2013) tez çalışmasında kurumsal sorunlar başlığı altında işlediği, en çok yaşanan sorunun maaşların zamanında ödenmemesi, bu sonuca paraleldir. Akman (2017) ise mali sorunlar olarak ele aldığı bölümde öğretmenlerin maaşların düzensiz ödenmesi, maaş azlığı, sıra bileti uygulamasının olmaması, geçim sıkıntısı gibi sorunlar yaşadığını vurgulamıştır. Öte yandan Akman'a (2017) göre, sıra bileti uygulaması en çok yaşanan mali sorun olarak görülürken, bu çalışmada söz konusu sorun geçim sıkıntısından sonra üçüncü sırada gelmektedir. Sıra bileti uygulaması, arada geliş gidiş ve aile bireyleri yol masraflarının fazla olması ve öğretmenlerin kendi cebinden ödemek zorunda kalması sorunsalı şeklinde yaşanmaktadır. Bu türden masraflar çeşitli sınırlandırmalarla 07/07/2010 tarihli 6004 sayılı Dışişleri Bakanlığının Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanunda (Madde 6) kurumca karşılanırken (Resmi Gazete, 2010). MEB'e bağlı öğretmenler için ise bu durum ilk gidiş ve kesin dönüşteki yol masraflarını kapsayacak şekilde düzenlenmiştir (MEB, 2003: md.10b). Özellikle yurt dışı göreve ailesi ile birlikte giden öğretmenler için, uçak biletlerinin pahalı olması ve kendi imkânları ile ödemek zorunda kalmaları Türkiye'ye geliş gidişlerini zorlaştırdığı öğretmen ifadelerinden anlaşılmaktadır. Sıra bileti uygulamasının yalnızca yılda bir kez ve sadece görevlendirilen öğretmene ödenmesi kısıtlamasının kaldırılarak, yıllık izin sürelerinin dâhil edilmesiyle öğretmen ve ailesinin yurda gidiş dönüşlerini rahatlatacak bir uygulama geliştirilmesi önerilebilir.

Öğretmenlerin örgütsel sorunlar kapsamında üçüncü sırada en çok şikâyet ettiği konu bakanlıklar arası uygulama farklılıklarının olmasıdır. Bakanlıklar arası uygulama farklılığından kasıt, öğretmenlerin yurt içi ve yurt dışı işlemlerinde başvuruda bulundukları pasaport, oturum izni gibi konular bakımından bakanlıklar tarafından ikilem yaratacak bir muameleye maruz bırakılmasıdır. Uygulama farklılıklarından neden olduğu sorun, en çok öğretmenlerin pasaport haklarında oluşturduğu tutarsızlıktır. Öğretmenler, Bakanlıklar arası Kültür Komisyonu tarafından yurt dışına geçici görevlendirilen personeldir (MEB,2003: md. 3).

Öte yandan bir konsolosluk görevlisi ya da kültür elçisi gibi görev yapması amaçlanan öğretmene (MEB,2003: md.1) verilen pasaport vb. belgelerin görev amacına uygun olarak verilmediği bu yüzden oturum izni alma konusunda sorun yaşadığı öğretmen ifadelerinden anlaşılmıştır. Bu bağlamda, daha önce yapılan çalışmaların sonucuna baktığımızda sorun ile ilgili herhangi bir bulguya rastlanılmadığı, çalışmamızda farklı olarak uygulamalar açısından öğretmenin hangi bakanlığa bağlı olduğu ve hangi bakanlığın esas ve usullerine göre izin hakkının olduğu konusunda karmaşa yaşadığı açıktır. Yurtdışında görevlendirilecek öğretmenlerin, Komisyonun görüşü üzerine ülkelere göre sayı ve unvanlarını tespit etmeye Dışişleri ve Maliye Bakanlıklarının müştereken yetkili olduğu (MEB,2003: md. 6), ancak görevlendirilen öğretmenlerin yurt içindeki görevinde MEB'e bağlı olduğu göz önünde bulundurularak, Bakanlıkların kendi görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili başlıklarda kesin ve net ifadelerle güncellemeler yaparak, öğretmenlerin yurt dışı görevlerinde karmaşa yaşamalarına engel olunması önerilebilir.

Çalışmamızda öğretmenlerin dördüncü sırada en çok yaşadığı sorun ise sorunların görmezden gelinmesinden kaynaklı yetkililerin ilgisizliğidir. Çalışmamıza paralel olarak, Adıgüzel ve Şen(2018) yetkililerin ilgisizliği temasını, kendi çalışmasında öğretmenlerin yurt dışı görevlerine yönelik dördüncü sırada yaşadıkları kaygı olarak ortaya koymuştur. Akman (2017) ise, yetkililerin zaman zaman öğretmenlere olumsuz tutum sergilediklerini öğretmenlerin ifadelerinden yola çıkarak belirtmiştir. Cevahir'e (2013) göre ise, kurumsal bir sorun olarak ortaya çıkan sonuç, öğretmenlerin Eğitim Ataşeliği tarafından hava alanında karşılanmama, Eğitim Ataşeliğindeki bir yetkiliye ulaşamama gibi sorunlar yaşamasıdır. Yurt dışı teşkilatından sorumlu personelin ilgisizlik nedenlerinin araştırılarak, görevlendirilen personelin sorunlarına çözüm geliştirebilen, donanımlı kişilerden seçilmesi önerilebilir.

Öğretmenlerin yurt dışı görevlendirmede sorun yaşadığı diğer bir alan ise gittikleri ülkeye uyum sağlama ile ilgili kişisel sorunlardır. Bunlar yabancı dil yetersizliği ve kendini gittiği ülkeye ait hissedememe sorunudur. Öyle ki öğretmenler uyum sürecindeki yaşanan sorunları daha yurt dışı görevine gitmeden bir kaygı olarak yaşamaktadır. Bu durumu Adıgüzel ve Şen (2018) kişisel nedenler başlığı altında uyum sürecinde yaşanacak sıkıntılar olarak ele almıştır. Çalışma sonucuna göre; uyum sürecinde yaşanacak sıkıntılar öğretmenin gittiği ülkenin kültürüne uyumu ve ailenin çevreye uyumu olarak incelenmiş, daha çok ülkenin kültürüne uyumunda sorun yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Akman (2017), öğretmenlerin; görev öncesinde düzenlenen uyum seminerinin niteliksiz olduğuna yönelik “sadece teorik bilgiden ibaret olduğu, seminer süresinin yetersiz olduğu, verilen bilgilerin yurtdışı tecrübesi olmayan kişilerce verildiği ve görevlendirilecek ülkeye dönük olmadığı” şeklinde eleştirilerde bulunduğunu belirtmektedir. Bu çalışmanın sonuçlarından bir diğeri olarak öğretmenlerin kişisel sorunları kapsamındaki uyumla ilgili aidiyet sorunu ve yabancı dil yetersizliği sorunu Cevahir (2013) ve Akman (2017) bulguları ile örtüşmektedir. Aslında yabancı dil bilgisi yabancı ülkeye uyum için ön şarttır. Yabancı dil öğrenen bir birey iyi derecede yabancı dile sahip olduğunda, yalnızca hedef dili değil, hedef toplumu ve o toplumun kültür detaylarını da öğrendiğinden, o kültüre ait kültürel kodları, kendi kültürü ile benzerlik ve farklılıkları da öğrenir. Bununla birlikte böyle bir yetiye sahip olmak, bireye empati ile yaklaşarak farklı kültürlerle duyarlı olma ve aidiyet duygusu geliştirme becerisi kazandırır (Zeyrek, 2020). Yabancı dil öğrenirken, kültür dilden ayrı tutulan bir unsur değil, yabancı dil öğreniminin bir parçası olarak görülmektedir (Çakır, 2011). Bu bağlamda öğretmenlerimizin görevlendirilmeden önce gittikleri ülkelerde karşılaşacakları olası sorunlar hakkında bilgi edinmeleri ve sorunları kendi açılarından en aza indirmeye noktasında hedef dilin ve kültürün bilgisine sahip olarak uyum sorunu ile ilgili önlemler almaları önerilebilir.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak bu sorunların üstesinde gelebilmek adına MEB'in yurtdışı alt birimi ile ilgili düzenlemeler yapması genel bir öneri olarak belirtilebilir.

Araştırmacılar, daha nitelikli uygulamaların biçimlenebilmesi için başka ülkelerin öğretmen görevlendirmelerinde neler yaptığına dönük karşılaştırmalı çalışmalar yapabilirler. Öte yandan yurtdışına öğretmen gönderiminde daha nitelikli bir seçme işlemi (liyakatli ve isteklilik uyum ve başarıyı doğuracaktır) için neler yapılabileceği araştırılabilir. Yurt dışı görevlendirmelerinde öğretmenlerin yaşadıkları personel hakları ile ilgili sorunları ele alarak, bu sorunun nedenlerini araştırabilir, yasal düzenlemeler ile ilgili çözüm üretebilirler. Ayrıca eğitim ataşeliklerinde çalışan yurt dışında görev yapan öğretmenlerden sorumlu yetkililerin demografik özelliklerini ortaya çıkararak, ilgisizlik nedenlerini araştırabilirler.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, F. B., & Şen, Ü. (2018). Türkçe Ve Türk Kültürü Dersi Öğretmenlerinin Yurt Dışı Görevlerine İlişkin Kaygı Ve Hazırbulunuşluk Durumları. *Trakya Eğitim Dergisi*.
- Akalın, S. H. (2004). AB ülkelerinde yaşamakta olan Türklerin Türkçe öğrenimi sorunları. *Türk Dili*, 633, 195-199
- Akman, Y. (2017). Milli Eğitim Bakanlığı Yurtdışı Teşkilatında Görev Yapan Öğretmenlerin Sorunları. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 345-375.
- Cevahir, C. (2013). Yurt dışında görevlendirilen Milli Eğitim Bakanlığına bağlı öğretmenlerin sorunları ve çözüm önerileri (Almanya örneği). (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi, İstanbul.
- Çakır, İ. (2011). Yabancı Dil Öğrenme Ortamlarında Kültürün Rolü. *Milli Eğitim Dergisi*, 41(190), 248-255.
- Dewey, J. (2008). Okul ve Toplum. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. Gül, G. (2004). Birey toplum eğitim ve öğretmen. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*. 223-236.
- Karababa, Z. C. ve Karagül, S. (2014) Yurt dışındaki Türklere Türkçe öğretenlerin sınıf içi uygulamalara yönelik görüşleri. *Millî Eğitim Dergisi Sayı 204*. Güz, 155-166. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/441926>
- Karasu, M. S. (2018) MEB tarafından yurt dışına görevlendirilen öğretmenlerin gidiş nedenleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt 9 Sayı 24*. 177-191. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/564555>
- Küçük, S. (2006). Kültürler arası konumda iki dilli öğrenciler için öğretmen yetiştirme ve erasmus programı. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1)232-234. Online: <http://acikerisim.aku.edu.tr/xmlui/handle/11630/3594>
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2003). *Bakanlıklar arası ortak kültür komisyonunun çalışma esas ve usulleri ile bu komisyon tarafından yurtdışında görevlendirilecek personelin nitelikleri ile hak ve yükümlülüklerinin belirlenmesine ilişkin karar*. E. T: 26.05.2022 https://yyegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_07/03162633_yeni_baok.pdf adresinden elde edildi
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2019). *Milli Eğitim Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planı*. E. T: 26.05.2022. https://www.meb.gov.tr/stratejik_plan/ adresinden elde edildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2022). *Yurt Dışında Görevlendirilecek Öğretmenleri Seçme Sınavı Başvuru Kılavuzu 2022*, Bölüm 2 ve 3 E.T: 26.05.2022. [https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_12/23190502_OYretmen_KYlavuzu-2022](https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_12/23190502_OYretmen_KYlavuzu-2022.pdf) .pdf adresinden elde edildi
- Resmi Gazete (1983). *Yurtiçinde Ve Yurtdışında Görevlendirmelerde Uyulacak Esaslara İlişkin Yönetmelik* E.T: 26.05.2022. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=10155&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> adresinden elde edildi.
- Resmi Gazete (2010). *Dışişleri Bakanlığının Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun* E.T: 8.06.2022 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/07/20100713-3.htm> adresinden elde edildi.

Resmi Gazete (2011). *Özel Barınma Hizmeti Veren Kurumlar Ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname*. E.T: 26.05.2022.
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf> adresinden elde edildi.

Şen, Ü. (2020). Millî eğitim bakanlığının yurt dışına türkçe ve türk kültürü dersi öğretmeni görevlendirme politikasının yıllara göre değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8 (1) , 217-236. DOI: 10.16916/aded.566242

Tarhan, H. ve Peker, S. (2008, Nisan). Yurtdışı teşkilatında görevli eğitim müşavirleri, ataşeleri ve atase yardımcılarının görevlerini yaparken karşılaştıkları sorunlar. Sözel bildiri, *XVII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Sakarya

Toprakçı, E. (2008). *Sınıfa Dayalı Yönetim*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Toprakçı, E. (2016). *Eğitilim pedandragoji*. Ankara: Ütopya Yayınevi

Toprakçı, E. ve Yazıcı, B.(2021). OECD Ülkeleri ve Türkiye’de Mülteci Eğitimi / Refugee education in OECD countries and Turkey. VII. TURKCESS Uluslararası Eğitim ve Sosyal Bilimler Kongresi. 01-03 Eylül 2021. KKTC. VII. TURKCESS Toplumsal Değişim ve İnovasyon” Tam Metin Kitabı, e-ISBN: 9786258499155. ss. 172-189. <http://turkcess.net/2021/> Kongre Kitabı: https://drive.google.com/file/d/1atjCFgTSGPSzyGhW_Hy5W_Oq6c5X_Dty/view

Sadecebizim bildiri: <https://www.erdaltoprakci.com.tr/wp-content/uploads/2021/11/turkcess-sadece-bizim-bildiri.pdf>

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*.12. Baskı. Ankara: Seçkin.

Zeyrek, S. (2020). Dil-kültür ilişkisi doğrultusunda yabancı dil öğretimi. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 3(2), 165-186.